

Caprimulgus

Vogelwerkgroep
Midden Overijssel

Lammertink
SCHILDERSBEDRIJF

Vonderweg 29a - 7468 DC Enter
Tel. (0547) 38 13 77 - Fax (0547) 38 35 11

Nachtzwaluw

Caprimulgus

Tijdschrift van de Vogelwerkgroep Midden Overijssel

De werkgroep, opgericht op 17 januari 2001, is een onafhankelijke vereniging die zich bezighoudt met vogelonderzoek en -bescherming. Zij organiseert excursies naar vogelgebieden in en buiten de regio en geeft voorlichting over vogels.

Redactie:

Jos van Tongeren
Wilma Wijnen
Roel Janssen

Adres:

Galenshoeve 21
8052 AV Hattem
tel.: 038-4445419
e-mail:

info@vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

website:

www.vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

Kopij voor het volgende
nummer inleveren vóór:

15 maart - april

15 juni - juli

15 sep - oktober

15 dec - januari

Bij voorkeur per e-mail
naar:

info@wilmawijnen.nl

Tabellen en grafieken
apart aanleveren als
Word- of Excel-document.

Jaargang 18, nummer 1 januari 2019

Inhoud

Bestuurlijk	4
Verslag midwintertelling	6
Winter Bigday 2019	8
Barmsijzen	12
Uit de media	14
Uit het veld	16
Mystery Bird	18
Verslag algemene ledenvergadering	22

Bestuurlijk

Mede namens Ronny, Jan, Roel en André wens ik jullie een gelukkig, gezond en mooi 2019 toe. En natuurlijk ook een nieuw vogeljaar waarin we als VMO'ers weer op allerlei manieren van onze wilde vogels kunnen genieten en nuttig werk gaan doen om ze, waar mogelijk, te helpen. Dat kan op allerlei manieren en het bestuur hoort dan ook graag van jullie welke ideeën er leven over die vogelaarsactiviteiten die je het liefste doet. Dus mail, bel, schrijf en deel wat je beweegt! Onze website heeft ruimte genoeg voor jullie inbreng.

In het verslag van de ledenvergadering kun je lezen dat we de excursies anders willen organiseren, ben je niet ingeloot, maar wil je wel graag op pad en zelf een excursie organiseren dan is dat zeer toe te juichen natuurlijk: laat maar weten en nodig meer leden uit! Voor degenen die liever alleen op pad gaan, of vanuit kamer of terras naar vogels kijken, voegt de te organiseren cursus 'vogels tekenen' misschien een leuke extra dimensie toe aan het vogelen. Geef je zo snel mogelijk op! Hoewel we wellicht graag anders willen, hebben we niet overal direct invloed op. Zo werd in de loop van 2018 duidelijk dat het usutu-virus nu ook in onze regio toe heeft geslagen, resulterend in een sterke afname van het aantal merels. Dat merkte ik goed in mijn eigen tuin. Daar waar in andere jaren vanaf oktober tot het broedseizoen wel 10-15 merels in en om mijn tuin verblijven, zijn dat er nu een stuk of vijf. Ook tijdens de twee PT-Tellingen die ik doe, heb ik op de meeste van 20 telpunten geen enkele merel geteld. Vreemd eigenlijk dat dit aan de meeste mensen voorbij lijkt te gaan, of ze maken er zich niet druk om. De merel is (was?) met een aantal van circa 1 miljoen broedparen per jaar de talrijkste broedvogel van ons land, maar over de afgelopen drie jaren moeten er toch zo'n 500.000 tot 700.000 het loodje hebben gelegd.

Natuurlijke selectie zal zijn werk doen en voor de overgebleven exemplaren stijgen de kansen op een goed broedsucces. De midwinterwatervogeltelling langs de Regge zal een eerste beeld geven van de stand van de ijsvogel. De vorst in februari en maart 2018 heeft er flink in gehakt en van de stuw in Zuna tot aan Hancate kon ik maar 1 territorium vaststellen. Van mij mag het deze winter zo zacht blijven als nu! En hopelijk wordt het grote neerslagtekort aangevuld door veel regen, of, vooruit dan maar, veel sneeuw. Vooral erg nodig voor hoogvenen die puur van neerslag afhankelijk zijn; het Wierdense Veld heb ik nog nooit zo droog zien staan. Ik vermoed dat, bij onvoldoende vocht aanvulling, het kraanvogelpaar dit jaar het gebied zal mijden, net als trouwens kokmeeuw, dodaars, geoorde fuut, eendachtige en rallen. In de volgende Caprimulgus hopelijk toch goed nieuws hierover. Tip: het miegelt van de kepen en de barmsijzen deze winter, geniet ervan!

Gerrit Dommerholt
Voorzitter VMO

merel

Verslag van de Midwintertelling-watervogels; de Reggetelling

Tijdens het weekend van 11 t/m 13 januari jl. zijn weer alle vogels op en langs de Regge geteld in het kader van de jaarlijkse midwintertelling watervogels van Sovon vogelonderzoek. Onze vogelwerkgroep telt al jaar en dag het traject Goor – Ommen; zo'n 45 km. Coördinatie is in handen van Gerrit Dommerholt. Naast de tellers van de VMO tellen enkele leden van de Twentse VWG. Het is een landelijke happening welke steeds omstreeks het 2^e weekend van januari wordt gehouden. Zo kan het weer de ene keer meevallen en de andere keer tegen. Dat laatste was dit jaar dus aan de orde. Bewolkt, wind en korte of langere periode (mot)regen. Geen optimale omstandigheden.

De volgende deelprojecten werden door de volgende tellers geteld:

Goor vanaf A1 – Rijssen: Andre Marissen en Roel Janssen (Andre alleen Goor tot aan de A1)

Rijssen – Nijverdal: Jan Stuifken, Henny Mulder, Jan Stobbe en Geurt Slotman
Nijverdal - Hancate: Gerda Dijkstra en Gerrit Dommerholt

Hancate – Ommen: Gerrit Dommerholt en Roel Janssen

oevers langs het traject A1 - Rijssen op de schop zijn en er braak bij liggen!.

Roel Janssen

Mede door de weersomstandigheden vielen de vogelsoorten (41) alsook vogelaantallen (2945) tegen. Maar er lijkt meer aan de hand te zijn. Ook tijdens de PTT- telling van enkele weken daarvoor vielen, onder veel betere weersomstandigheden, de vogelaantallen tegen.

Opvallende afwezige soorten waren: brilduiker en nonnetje, opvallende lage aantallen van diverse ganzensoorten, rietgors en ijsvogel. Heel weinig kieviten en soorten meeuwen langs de rivier. Wat ook niet bijdroeg aan de soortenrijkdom was dat de Regge-

ijsvogel

WinterBigDay 2019

Zaterdag 19 januari jl. werd de WinterBigDay gehouden. In het werkgebied van de VMO, welke wordt begrensd door, Regge, Schipbeek, IJssel, Zwarte Water en Overijsselse Vecht, dienden zoveel mogelijk soorten waargenomen te worden om de felbegeerde prijs, eeuwige roem, te bemachtigen. Elk jaar blijkt dit winterevenement weer een race tegen de klok te zijn, aangezien het aantal uren dat het licht is niet genoeg is om het aantal gebieden dat je wilt bezoeken ook daadwerkelijk te bezoeken om een zo hoog mogelijke score te bewerkstelligen. Deze editie namen wij, Robert en André, verenigd in de Pullen, het op tegen de Geitenmelkers, bestaande uit Gerrit en Roel.

Wij, de Pullen, trapt af om 7.00 uur bij de Noetseleres alwaar we al snel de eerste soorten konden noteren, nl. bosuil, steenuil, zwarte kraai, kauw, ekster, buizerd, houtduif, holenduif, merel, koperwiek, koolmees, pimpelmees, roodborst, winterkoning en boomklever. Noetsele leverde heggenmus, boomklever, gaai, vink, keep en groenling op. Het Kattenbos bezorgd ons grote bonte specht, boomkruiper en sijs. Vervolgens werd de Rietslenk aangedaan voor de bos(rand)- en heidesoorten. Goudhaan, kramsvogel, staartmees, glanskop, zwarte mees, kuifmees, raaf, grote barmsijs en goudvink werden afgevinkt. Omdat de spechten zich niet lieten zien en horen werd nog even Twilhaar aangedaan maar niet nadat eerst de innerlijke mens verzorgd werd met koffie en appelgebak. Helaas bleek dit ook de enige traktatie op Twilhaar te zijn want verder viel er voor ons niets bij te schrijven op de lijst. Richting de Regge dan maar om de eerste watervogels af te kunnen vinken. Rijdend door Nijverdal richting de Regge werden huismus en appelvink gearresteerd. De Regge bij de rioolwaterzuivering en de Eversberg waren goed voor aalscholver, dodaars, fuut, grote zilverreiger, knobbelzwaan, wilde eend, krakeend, meerkoet, waterhoen, kokmeeuw, slechtvalk en groene specht. Helaas geen mandarijneend en carolina-eend. Deze zijn daar al maanden aanwezig op de Regge maar lieten zich niet zien. Bij de atletiekbaan werd nog een zanglijster opgemerkt.

Foto 1: Noetselveld bij zonsopkomst, gefotografeerd vanaf de Rietslenk

We lieten Nijverdal achter ons en reden richting Overtoom. Rijssen leverde ons de kuifeend op waarna op de Overtoom witte kwikstaart, graspieper, kolgans, torenvalk, blauwe reiger, ringmus, putter en grote lijster werden gezien en genoteerd.

De volgende halte was Domelaar. Deze zandafgraving levert vaak wel enkele leuke soorten op en dit bleek ook vandaag weer zo te zijn. Grauwe gans, toendrarietgans, nijlgans, bergeend (onze enige vandaag bleek later), smient, tafeleend, fazant, kievit, wulp, stormmeeuw, zilvermeeuw en geelgors konden worden afgetikt. Hier troffen we ook onze tegenstanders aan. Voorzichtig werd er over en weer getracht wat info los te krijgen m.b.t. de stand van zaken bij de opponent. Dit leverde weer het gebruikelijke onzingsprekje op. Na samen ff een kop koffie genuttigd te hebben werd er door ons weer gas gegeven want tijd is soorten!

Foto 2: Domelaar, waar o.a. bergeend, toendrarietgans, kievit wulp, fazant en geelgors werden gezien

Via de A1 werd de route vervolgd in de richting van de IJssel bij Deventer waarbij Deventer ons de roek opleverde. Als eerste werd de Veenoordkolk aangedaan waar we direct al werden getraakteerd op een handvol fraters, die in de zaaddozen van uitgebloeide planten nabij de dijk hingen. Daarnaast werd de lijst aangevuld met grote Canadese gans, brandgans, sperwer, grote mantelmeeuw en stadsduif. De weg werd vervolgd langs de IJssel maar pas bij de Randerwaarden, ten noorden van Deventer, begon de teller weer te lopen na het zien van roodborsttapuit, kleine mantelmeeuw en waterpieper. In de Hengforderwaarden was net een havik aan het jagen toen we er langs reden en nabij Olst stond een paartje ooievaars op een nestpaal. De Zaaibij Fortmond leverden pijstaart, slobbeend, nonnetje en brilduiker op en in Den Nul zagen we eindelijk een turkse tortel. Tot dan hadden we deze soort nog nergens kunnen ontdekken en de stress m.b.t. deze soort was al wat toegenomen. De Duursche Waarden en de Buitenwaarden Wijhe leverden geen nieuwe soorten op. De IJssel werd even achter ons gelaten om Schippershuizen te bezoeken. Dit

was altijd een goede locatie om wilde zwaan en kleine zwaan te zien al werden de aantallen de laatste jaren steeds kleiner. Helaas was het ook dit jaar geen vetpot hier. Er zaten alleen knobbelzwanen. Ook langs de Gravenweg was geen wilde zwaan of kleine zwaan te bekennen.

Hier diende zich echter wel een mooie krent in de pap aan, namelijk een ruigpootbuizerd welke laag over ons heen vloog en een eindje verderop in een natuurterreintje mooi voor ons ging poseren in de top van een struik.

In de verte zagen we onze tegenstander echter naderen dus werd het tijd om vlug in te stappen en weg te rijden in de hoop dat zij deze soort over het hoofd zouden zien.

De weg richting de IJssel werd weer ingeslagen maar de Harculose Waard leverde ons niets op. Bij de uiterwaarden bij de Tichelgaten Windesheim daarentegen werden we verwelkomd door een witgat en een groep grote zaagbekken.

De Tichelgaten zelf waren volledig dichtgevroren en daardoor niet bevolkt door watervogels. De tijd begon nu echter te dringen want de zon was nu aardig aan het zakken. Nog snel even Landgoed Windesheim ingelopen in de hoop nog wat spechten te zien en te horen. Lang leek ons bezoekje aldaar op niets uit te draaien maar vlakbij de uitgang vingen we toch nog even een glimp op van een middelste bonte specht.

Aangezien we vandaag nog geen patrijzen gezien of gehoord hadden besloten we de uiterwaarden langs de IJssel en Zwarte Water bij Zwolle te laten schieten en ons geluk opnieuw te beproeven op de Noetseleres in de hoop ze daar in de schemering alsnog te kunnen aftikken. Onderweg, tussen Wijhe en Raalte zagen we nog een ooievaar op een lantaarnpaal zitten. Helaas werkte de patrijs ook deze avond niet mee. Het bleef stil tijdens de invallende duisternis. Wel liet een steenuil zich, in het licht van de koplampen, mooi bekijken op een rikkenpaal.

Foto 3: Landgoed Windesheim, leefgebied van o.a. middelste bonte specht, appelvink en glanskop

Een optelsom leerde ons dat we vandaag 93 soorten gezien hadden. Was dit echter genoeg voor de overwinning? We hadden een aantal soorten niet waargenomen vandaag zoals scholekster, patrijs, pontische meeuw, geelpootmeeuw, kleine bonte specht, zwarte specht, ijsvogel, grote gele kwikstaart en rietgors.

Bij Gerrit zijn huis troffen we het andere team en werd het tijd de balans op te maken. De lijsten werden naast elkaar gelegd waarna duidelijk werd dat de Pullen de winnaars zijn van de WinterBigDay 2019. Einduitslag: 93 soorten voor de Pullen en 88 soorten voor de Geitenmelkers. Onder het genot van een drankje en diverse pizzapunten werd de dag nog eens nabesproken en bleek dat beide teams hier en daar wat soorten gemist hadden die de andere partij wel gezien hadden. Wij hadden bijv. de zwarte roodstaart en de scholekster gemist bij de Veenoordkolk terwijl we daar gelijktijdig stonden te kijken met de opponent. Anderzijds zorgde ons snelle vertrek bij de ruigpootbuizerd aan de Gravenweg ervoor dat deze soort gemist werd door Gerrit en Roel.

In totaal zijn er door de beide teams samen 100 soorten gezien tijdens de WinterBigDay. Hoogtepunten tijdens de BigDay waren frater, zeearend en ruigpootbuizerd.

Tijdens deze WinterBigDay werd de strijd aangegaan door twee teams. Dit zouden er meer mogen zijn. Hopelijk leidt dit artikel tot meer enthousiaste leden die mee willen doen met de WinterBigDay of ZomerBigDay (medio mei) zodat er meer teams gevormd kunnen worden. Is je enthousiasme gewekt en wil je graag meedoen met de ZomerBigDay, welke staat gepland voor medio mei, dan is er mogelijkheid tot opgave bij Roel Janssen, email: r.j.janssen@online.nl.

Waargenomen soorten, honderd in totaal, tijdens de WinterBigDay door beide teams samen:

Dodaars	Zeearend	Middelste bonte specht	Boomkleevers
Fuut	Sperwer	Kleine bonte specht	Boomkruiper
Aalscholver	Havik	Grote bonte specht	Gaai
Blauwe reiger	Buizerd	Zwarte specht	Ekster
Grote zilverreiger	Ruigpootbuizerd	Groene specht	Kauw
Ooievaar	Torenvalk	Witte kwikstaart	Roek
Knobbelswaan	Slechtvalk	Graspieper	Zwarte kraai
Toendriëtgans	Fazant	Waterpieper	Raaf
Kolgans	Waterhoen	Goudhaan	Spreeuw
Grauwe gans	Meerkoet	Winterkoning	Huismus
Grote canadese gans	Schalekster	Heggenmus	Ringmus
Brandgans	Kievit	Merel	Vink
Nijlgans	Wulp	Kramsvogel	Keep
Bergeend	Witgat	Kopenwiek	Kruisbek
Smient	Stommeeuw	Zandlijster	Grensling
Krakeend	Grote mantelmeeuw	Grote lijster	Grote barmis
Wintertaling	Kleine mantelmeeuw	Roodborst	Sijp
Wilde eend	Kokmeeuw	Zwarte roodstaart	Putter
Pijlstaart	Zilvermeeuw	Roodborsttapuit	Frater
Stoibeend	Holendui	Staartmees	Goudvink
Tafeleend	Houdui	Glanskop	Appelvink
Kuifeend	Turkse tortel	Matkop	Geelgors
Nonnetje	Stadsduif	Zwarte mees	
Brilduiker	Bosuil	Kuifmees	
Grote zaagbek	Steenuil	Koolmees	
Mandarijneend	Ijsvogel	Pimpelmees	

André Marissen, namens de Pullen

Barmsijzen

Barmsijzen zijn vinkachtigen met een rood petje en een zwart keeltje. In die combinatie zijn ze gemakkelijk te herkennen als barmsijs. Volwassen mannetjes hebben naast het rode voorhoofd in hun volwassen kleeft ook nog eens een zacht rode/roze gloed op de borst, op de stuit en soms ook op de bovenstaart. De vogels die enigszins op barmsijzen lijken en voor verwarring kunnen zorgen zijn fraters (deze vogels missen het zwarte keeltje en het rode voorhoofd, maar hebben wel een rode stuit) en kneuen (deze soort is compleet anders getekend, adulte mannen hebben echter wel een roze borst). Opeens barmsijzen, en niet zo weinig.

Ging vorig jaar het barmsijzenalarm af, ook tijdens deze winter staat er iets moois te gebeuren.

Begin november 2018 verschenen er in ieder geval opvallende groepen barmsijzen. Hoogstwaarschijnlijk gaat het vooral om de in het noorden broedende grote barmsijs (*Carduelis flamea*). Maar ook de kleine barmsijs (*Carduelis cabina*). Gewoonlijk zit het er na de eerste week van november wel zo'n beetje op voor de meeste

trektellers, zeker in het binnenland. Maar dit jaar 'zou november wel eens langer kunnen gaan duren'. Aldus de tellers van de Lemelerberg, waar op een dag medio november na een paar stille uurtjes, plotseling groepjes van enkele tientallen barmsijzen verschenen, in totaal 356. Ook elders was het raak, met de 900 bij het Groningse Muntendam als voorlopig record.

Begin van een trek golf

Het blijkt nu dat we bezig waren aan een enorme trek golf. Als je op het kaartje van trektellen.nl kijkt, met de resultaten van de eerste acht dagen november, zie je nog een zwaartepunt in het

noordoosten van het land. Maar dat kan binnen enkele dagen anders liggen, zo weten we uit het verleden. Met de snelheid waarmee de barmsijzentrein over het land kan rollen, zijn ze heel spoedig overal te verwachten.

Vanuit het niets?

Zo'n trek golf verschijnt natuurlijk niet vanuit het niets. Wie de site in de gaten hield waar de telresultaten van Falsterbo (zuidpunt Zweden) worden bijgewerkt, zag het al aankomen.

Tot eind november passeerden daar al bijna 6000 barsijsen, anderhalf maal het langjarige gemiddelde voor een heel najaar (1973-2017). Zo'n 2500 passeerden er in twee dagen tijd. Ook elders in Noord-Europa blijken de barsijsen grote trekdrang te vertonen.

Wie bekend is met het gedrag en het voorkomen van barsijsen in de winter weet nu dat ze volop te zien zijn.

Veelal gemengde groepen kleine- en grote barsijsen door elkaar. Soms wel groepen van 100 vogels bijeen, vaak boven in berken waarvan het zaad al rijp is.

Zo'n groep 'dansende' vogels verplaatst zich van boom naar boom. Deze foto is genomen boven in berken aan de rand van het heideterrein 'de Tonnenberg' te Wapenveld op de Noord Veluwe. Ongetwijfeld zijn ze ook te vinden in ons werkgebied.

Roel Janssen

Uit de media

In deze rubriek vindt u becommentarieerde samenvattingen van berichten die in de media zijn verschenen. Als u iets voor deze rubriek hebt; graag het bericht met samenvatting, eventueel voorzien van commentaar, inleveren bij de redactie.

De Levende Natuur mei 2018.

In dit tijdschrift staat een boeiend artikel over greppel plas-dras als habitat voor weidevogelkuikens. Bij het agrarisch natuurbeheer speelt inpasbaarheid in de reguliere bedrijfsvoering een grote rol. Aanpassing van de ontwatering is misschien wel de grootste hinderpaal, wel essentieel. Het op kleine schaal creëren van vochtige-natte omstandigheden wordt hiervoor als oplossing gezien, onder andere in de vorm van zogenaamde "greppel plas-dras". Zoals bij meerdere kwetsbare vogelsoorten is de overlevingskans van de kuikens essentieel.

In het algemeen wordt aangenomen dat geschikte graslanden voor weidevogelkuikens worden gekenmerkt door een open en gevarieerde vegetatiestructuur en een grote kruiden- en insectenrijkdom. In dergelijke

graslanden kunnen weidevogelkuikens aan hun hoge energiebehoefte voldoen. In de moderne melkveehouderij komt grasland zoals hierboven omschreven niet of nauwelijks meer voor. De oorzaken hiervan zijn onder andere een vergroting van de drooglegging, verhoging van de mestgift en vervroeging en frequentie verhoging van de oogstmomenten, het graslandbeheer (doorzaaien, scheuren, egaliseren met herinzaaien, emelten-bestrijding) en verdergaande mechanisatie. De huidige graslanden zijn een monocultuur van Engels raaigras. In deze graslanden is voor weidevogelkuikens onvoldoende voedsel beschikbaar. Met behulp van agrarisch natuurbeheer wordt geprobeerd geschikt weidevogelhabitat te creëren binnen de gangbare bedrijfsvoering. In de Eempolders, in het noorden van de provincie Utrecht, is

gele kwikstaart

onderzoek uitgevoerd naar de verschillen tussen weidepercelen met en zonder plas-dras. Uit dit onderzoek is gebleken dat op de percelen met plas-dras de tureluur achtmaal vaker voorkomt. Voor de kievit is dit viermaal, voor de grutto driemaal en voor de scholekster tweemaal zo veel.

Op de percelen met plas-dras zijn 20% meer kleine insecten (< 4 mm) en 50% meer grote insecten (> 4 mm) gevonden. Dat is dus uitermate gunstig voor de kuikens. Uiteraard heeft de plas-dras geen zin als er voor 15 juni wordt gemaaid, of andere werkzaamheden worden uitgevoerd.

Gebleken is dat hoe ouder het plas-dras gebied is, hoe rijker aan bloeiende planten en insecten. In het artikel worden de onderzoeken zeer uitvoerig beschreven en wordt ingegaan op de relatie tussen biomassa van de vegetatie en biodiversiteit. In de Eempolders deden in 2017 45 van de 60 melkveehouders mee met dit project.

Dat is dus 75% en dat is mooi! In de eerste plaats voor de vogels en in de tweede plaats voor de vogelaars.

Henk Roelofs

Uit het veld

Op 19 november ging ik naar de Sprengenberg met een vogellijstje in mijn hoofd. Dit denkbeeldige lijstje bestond o.a. uit blauwe kiekendief, klapekster en honderden kramsvogels. De denkbeeldige lijst was lang. Maar na twee uur lopen, kijken en turen was de werkelijke lijst: gaai, vink, houtduif en drie ruziemakende merels.

Een overvliegende gaai aan het eind van de route maakte veel goed. Niet elke vogelronde is even succesvol, maar het was wel genieten van de herfstkleuren. De zonnestralen tussen de bomen, de mooi gekleurde adelaarsvarens en de stilte. Grote groepen kramsvogels heb ik gemist op de heidevelden. De rode bosbes hersteld zich goed en hier en daar zie je struiken met bessen. Maar niet genoeg voor honderden vogels. Als ik naar huis fiets langs de Holterheide zie ik een groep kramsvogels. Ze zijn er dus toch, maar op een andere plek.

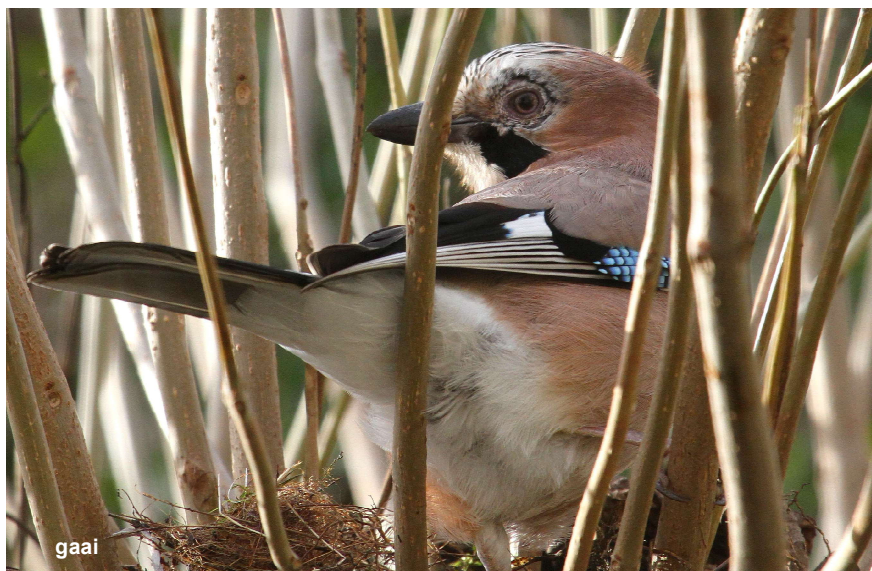
Op onze natuurkalender stonden in september een kuifleeuwerik en een hop afgebeeld. Twee prachtige vogels. Bij de hop stond vermeld 'deze vogel vergeet je nooit meer'. En inderdaad ik heb deze vogel ca. 40 jaar geleden op de Holterberg gezien en ik vergeet dit nooit meer. Ik weet nog de plek waar deze vogel in een berk zat; nadien heb ik de hop niet weer gezien.

Hetzelfde geldt voor de kuifleeuwerik. Deze vogel zag ik in de jaren '80 in januari op de Holterenk. Het was een groepje van 30. Zowel de hop als de kuifleeuwerik zijn volgens het broedvogelrapport 2016 van Sovon als broedvogel uit Nederland verdwenen.

Aan het eind van de maand november bezocht ik het Boetelerveld. Ook hier was het stil wat vogels betreft. De poelen welke deze tijd van het jaar vol water staan, zijn bijna uitgedroogd en waar het deze tijd nat is op de

hop

gaai

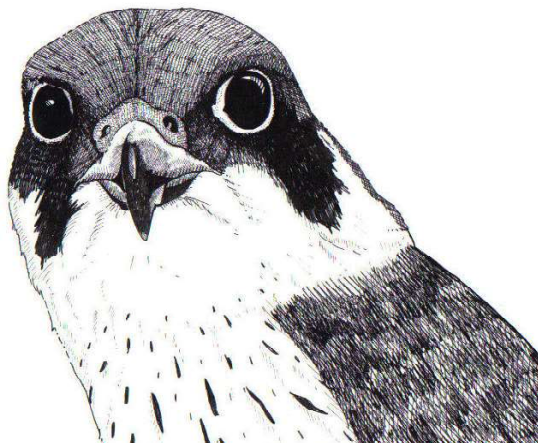
heidevelden en ik met laarzen door het water waad, is het nu droog. Op weg naar huis begon het wat te regenen. Gelukkig regen! Regen is broodnodig voor de natuur!

De wintertelling van Sovon staat alweer voor de deur. Vanaf 15 december mag er geteld worden. Wie weet welke soorten ik dan allemaal zie.

Ik heb al een denkbeldig lijstje gemaakt met o.a. de grote zilverreiger, klapekster, kruisbek, ijsvogel, blauwe kiekendief, honderden kramsvogels en de wulp.

2019 is het jaar van de wulp.

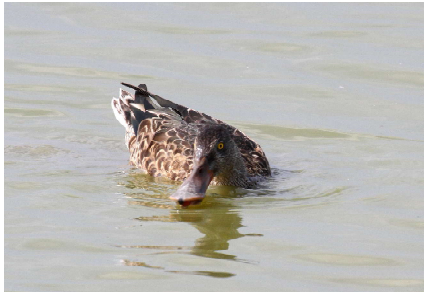
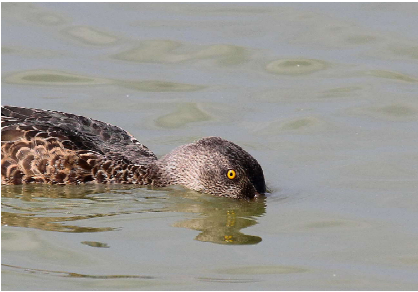
Henk Roelofs

slechtvalk

Mystery Bird

Welke vogelsoort werd afgebeeld in de vorige nieuwsbrief Caprimulgus?

Het was de **slobeend** – *Anas clypeata*. En wel het mannetje in eclipskleed. Adulte mannetjes hebben opvallende gele iris. **Erik Busser** heeft het goed geraden, inclusief dat het hier om een mannetje gaat. Andere inzendingen waren wilde eend en Kaapse slobeend. Deze foto is gemaakt in de Wieden.

De slobeend heeft een snavel met een spatelvorm die het slobberen van kroos en waterdiertjes een stuk efficiënter maakt. Slobeenden leven in de laaggelegen, natte gebieden in het gematigd klimaatgebied, en mede door hun voorkeur voor plantaardig voedsel behoren ze tot de (secundaire) weidevogels. De brede platte snavel is kenmerkend voor deze soort. Mannetjes hebben in prachtkleed een groene kop, witte borst en kastanjebruine buik en flanken. Daarnaast is de binnenzijde van de voorvleugel lichtblauw van kleur, maar dit is alleen in vlucht goed te zien. Vrouwtjes lijken qua kleed op de wilde eend maar hebben een donkerbruine buik en de groene spiegel heeft geen witte achterrand.

Geluid

Man maakt vreemd, laag keelgeluid. Vrouwtje heeft kenmerkende dubbele kwaak.

Broeden

De broedperiode van de slobeend start vanaf april en kan duren tot begin juni. Deze soort heeft normaal gesproken één legsel, maar kan bij het verloren gaan van het eerste legsel een tweede starten. Slobeenden broeden in paartjes of losse groepen. Soms op slechts enkele meters afstand van elkaar.

Leefgebied

Broedt doorgaans dicht bij water in het hoge gras. Als dit laatste niet beschikbaar is, zoekt de slobeend beschutting onder struiken verder weg van het water. De voorkeursbiotoop van de slobeend zijn ondiepe zoetwater wetlands in open gebieden. Liefst met een brede rietkraag of andere begroeiing langs de oevers. In de winter bezoekt de soort ook brakke lagunes langs de kust en getijdengebieden.

Voedsel

De buitenproportionele snavel van de slobbeend, breed en sterk lepelvormig, wijst op een hoge specialisatiegraad als het gaat om voedsel zoeken. Dat betekent bij deze soort: filteren van water. De slobbeend zuigt water op aan de snavelpunt en perst het er weer uit aan de basis, waarbij voedsel wordt opgevangen door de extra lange lamellen. Het voedsel bestaat uit plantaardig en vooral dierlijk plankton en verder slakjes, kreeftachtigen, insectenlarven, zaden en dergelijke.

Vogeltrek

In Europa verblijven slobbeenden soms jaarrond op dezelfde plaats, maar deze soort trekt normaal gesproken naar Zuid-Europa of zo ver als tropisch Afrika. De slobbeend arriveert vanaf maart op de broedgronden en vertrekt daar weer tussen september en oktober.

De aantallen 'slobbers' zijn sinds de jaren begin jaren zestig als broedvogel met 25% tot 50% afgenomen. Weliswaar minder drastisch dan die van de zomertaling, die met meer dan 85% zijn afgenomen, maar toch ernstig genoeg om op de **Rode Lijst** van broedvogels te belanden. De trend is nog steeds dalend.

Aantallen in Nederland

Aantal broedparen

6200-7500 (in 2013-2015)

Geschat maximum aantal overwintelaars/doortrekkers

21000-32000, okt-nov (in 2009-2014)

Ecologisch profiel Slobbeend en Zomertaling:

https://assets.vogelbescherming.nl/docs/27e9f85b-ed12-4f1a-9b1e-8163ad1fac13.pdf?_ga=2.75038610.1057546054.1547028401-1388669403.1529917231

Slobbeend, artikel Vogelnieuws 2013-03 https://assets.vogelbescherming.nl/docs/4c800944-ec91-4c01-ab55-b9e9d07e228f.pdf?_ga=2.246087556.1057546054.1547028401-1388669403.1529917231

Wet- en regelgeving

De slobbeend is een beschermde inheemse diersoort. Net als alle andere vogels die van nature in het wild in Nederland voorkomen zijn slobbeenden beschermd op grond van de Europese Vogelrichtlijn. De bescherming van de slobbeend is in Nederland geregeld in de Wet natuurbescherming.

Algemene regels

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op alle inheemse vogels. Deze verboden gelden in heel Nederland. De wet verbiedt:

- het opzettelijk doden of vangen van vogels (artikel 3.1 lid 1);

- het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het wegnemen van nesten (artikel 3.1 lid 2);
- het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels (artikel 3.1 lid 3);
- het opzettelijk storen van vogels (artikel 3.1 lid 4);
- het bezit, het vervoer en de handel in vogels, dood of levend, dan wel delen of producten daarvan (artikel 3.2).

Overtreding van deze verboden is een economisch delict en kan leiden tot strafrechtelijke vervolging. De verboden worden ook bestuursrechtelijk gehandhaafd. Uitzonderingen op de verboden zijn opgenomen in de wet en de bijbehorende uitvoeringsregelgeving. De wet voorziet in een algemene bevoegdheid voor de provincie (en in sommige gevallen het Ministerie van Economische Zaken) om onder strikte voorwaarden een ontheffing of vrijstelling te verlenen van de verboden (artikel 3.3).

Bijzondere regels

Een groot aantal natuurgebieden die door slobeenden worden gebruikt als foerageergebied of als slaapplaats is aangewezen en beschermd als Natura 2000-gebied op grond van hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming. Voor deze gebieden gelden strenge regels voor alle plannen, projecten en andere handelingen die mogelijk significante negatieve effecten kunnen hebben op de natuurwaarden waarvoor het gebied is aangewezen. De betreffende gebieden zijn te vinden in onderstaande database van het Ministerie van Economische Zaken.

Meer weten?

Juridische bescherming van vogels: <https://www.vogelbescherming.nl/bescherming/juridische-bescherming>

Beschermde planten, dieren en natuur (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland): <https://www.vogelbescherming.nl/rvo-beschermd>

Soortendatabase (Ministerie van Economische Zaken): <https://www.vogelbescherming.nl/ez-soorten>

Gebiedendatabase (Ministerie van Economische Zaken): <https://www.vogelbescherming.nl/ez-gebieden>

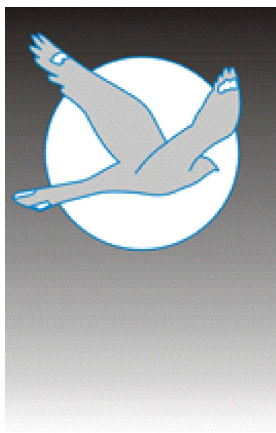
Bron: Vogelbescherming Nederland, Sovon vogelonderzoek Nederland

Wie determineert deze vogelsoort?

Oplossingen voor 15 maart 2019

Inzendingen naar Roel Janssen (r.j.janssen@online.nl)

Vogelwerkgroep Midden Overijssel

Secr. Beatrixstraat 2

7442 SC Nijverdal

Bankrekening: NL62 ABNA 0591 1607 06

Tel: 06-42733996

t.n.v. Vogelwerkgroep Midden Overijssel

E-mail: info@vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl
te Nijverdal

Verslag

Algemene ledenvergadering

dinsdag 27 november 2018

Na ontvangst met koffie opent voorzitter Gerrit Dommerholt om 19.30 uur de vergadering en heet alle aanwezigen welkom.

Met kennisgeving afwezig zijn de volgende leden: E. Busser, T. Aarsen, A. Langendoen, T. Kerkhoff, H. Bruggink, A. Oortgiessen, J. Hallink, H. Castenmiller, M. Castenmiller, H. de Leeuw, R. Ekkelkamp en M. Berman. Naast 4 bestuursleden zijn 9 leden/donateurs en Ruben Vermeer als gastspreker aanwezig.

De voorzitter heet ons welkom en laat enkele resultaten zien uit de Vogelatlas van Sovon. Hierbij kan het korhoen niet ontbreken: in de gehele atlasperiode van 3 jaar werden 10 hanen geteld, en naar schatting 5 – 7 hennen. De laatste Nederlandse haan werd in 2013 gezien. Overigens is de begeleidende tekst bij de soort in de atlas door Gerrit Dommerholt geschreven. Er zijn echter ook zaken die wel goed gaan, we kunnen bij de nachtzwaluw spreken van een mooie toename. Ook is in de atlas mooi te zien dat het zwaartepunt van de populatie geelgorzen in Drenthe en een deel van Groningen ligt. Ook is een flinke afname bij de veldleeuwerik te zien.

Mededelingen

De volgende aandachtspunten en activiteiten worden doorgenomen:

- Hans Castenmiller vraagt om overname van de fenologielijst, wie wil dit op zich nemen? De reden van stoppen is dat er weinig mensen meedoen, 2 personen in 2018. De lijst is op die manier niet representatief. Ronny geeft aan dit wel te willen doen, hij zal de lijsten van waarneming.nl van onze leden zoveel mogelijk proberen te verzamelen.

- In 2019 is het jaar van de Wulp aangebroken, een gezamenlijke actie van Sovon en Vogelbescherming Nederland.
- De watervogeltelling in de Enterven en worden door Rick en André gedaan.
- Er zijn minimaal 4 excursies om in te plannen in 2019 (elk kwartaal ten minste 1). Omdat er zich geen kandidaten aandienen om een excursie te organiseren maar veel leden wel te kennen hebben gegeven graag op excursie te gaan en het bestuur dit niet steeds zelf wil organiseren, is besloten om een loting te houden op basis van de nummers op de ledenlijst. Voor elke excursie zijn twee lootjes getrokken. De excursieleiders mogen zelf bepalen waar de excursie naar toe gaat, en hoe deze verzorgd wordt. Er zijn, door onze gast Ruben Vermeer, lootjes getrokken en de volgende personen zijn uit de lotingen gekomen: Johan Stuit, Onno Mulder, Roel Janssen, Eef Jansen, Albert Oortgiessen, Andre van Olst, Andre Marissen en Arie Langendoen. Wanneer iemand echt niet kan, of wil, moet wel zelf een vervanger worden gezocht! Vanuit het bestuur zullen André/Jan contact opnemen met de excursieleiders en vervolgens moet het excursieprogramma 2019 worden opgesteld.
- Gerrit geeft een presentatie over vogeltrek in november 2019 voor het IVN.
- **Op 12 januari wordt de midwinter watervogeltelling gehouden (Regge en Wierdense Veld).**
- De Winterbigday zal op 19 januari 2019 worden gehouden.
- De Voorjaarsbigday zal op 4 mei 2019 worden gehouden.
- De datums voor de Nachtzwaluwtellingen zijn op 21 en 28 juni en 5 juli 2019.

Notulen van de ledenvergadering van 29 maart 2018:

De notulen worden onder dankzegging goedgekeurd.

Activiteiten in 2019:

- Theo en Arie zullen weer een cursus verzorgen in februari 2019, de cursus zal gegeven worden in Ypelo.
- Rick en Ronny zullen een lezing verzorgen over vogels van de Sallandse Heuvelrug en dan voornamelijk de Holterberg. Dit naar

aanleiding van een vraag van de Kring Bewoners Holterberg. De lezing zal op de vergadering van die groep plaatsvinden in februari 2019.

- Er komt een cursus vogeltekenen aan, deze wordt verzorgd door Jasper de Ruiter. Er is plaats voor ongeveer 15 deelnemers. Er zal voorrang gegeven worden aan onze leden, daarna is er eventueel plek voor niet- leden. Dus heb je belangstelling? Geef je dan zo snel mogelijk op bij Gerrit.
- Doorsturen van nieuwsbrieven en andere mail: Is er behoefte aan onder onze leden? De secretaris gaf zelf aan dat hij de vrijheid had om dit niet veel door te sturen. Onder andere zijn dit nieuwsbrieven van Groen Links en Natuur en Milieu Overijssel. Binnenkort kunnen de leden de vraag in de mailbox verwachten, om aan te geven of er behoefte aan is.
- Haviken vangen en ringen op de Sallandse Heuvelrug: Ronny is benaderd om eventueel mee te helpen met een onderzoek aan haviken in relatie tot korhoenders, het project bestaat uit nestjongen ringen, vangen en zenderen van enkele vogels om te onderzoeken hoe het terreingebruik van deze vogels is. Er is aangegeven dat er geen haviken gedood zouden worden als ze een gevaar opleveren voor de aanwezige korhoenders. Ook als er naar aanleiding van dit onderzoek haviken verplaatst zouden moeten worden verleent Ronny geen medewerking. Deze toezegging is gedaan. Er zal eventueel wel naar aanleiding van het onderzoek tot de verwijdering van eventuele bomen waaruit de jacht bedreven wordt. Ronny zal nog nader navraag doen wat dit precies in gaat houden. Ronny's standpunt hierin is dat hij het ziet als een buitenkans om te onderzoeken wat het terreingebruik en nestjongenproductie van de havik op gebied van Natuurmonumenten is. Bovendien kunnen we misschien wel ontkrachten dat korhoenders helemaal niet gegeten worden. Ronny's aandeel zal het klimmen naar nestbomen worden en uitlezen van GPS gegevens.
- Er wordt informatie aangevraagd over de activiteit 'kinderen naar buiten'. Ruben Vermeer van Natuurmonumenten zal dit navragen. Deze activiteit is eind 2018 afgelast, maar in 2019 zullen we opnieuw een poging doen. Behalve Ruben, heeft ook Marieke al aangegeven mee te willen denken en zal ook het IVN benaderd worden.

Rondvraag

Oproep aan leden om mee te denken over activiteiten die we als Vogelwerkgroep kunnen doen. Mocht iemand iets leuks weten dan juichen we dat toe.

Nagekomen punt:

Na de vergadering ontdekten we dat de bestuurstermijn van Jan in 2018 afliep. Gelukkig wil Jan tot de voorjaarsvergadering van 2019 aanblijven, maar we moeten dus in de tussentijd op zoek naar een nieuwe penningmeester!

Dus ben jij, of ken jij, iemand die graag op onze centen wil letten? Meld je aan bij een van de bestuursleden!

Pauze

Na de pauze was het de beurt aan Ruben Vermeer, Ruben is de opvolger van Daan Vreugdenhil in de gebieden van Natuurmonumenten op onder andere de Sallandse Heuvelrug en omgeving. Ruben is een echte vogelliefhebber en hij legt uit hoe het allemaal voor hem begon. In zijn jonge jaren deed hij al aan Buizerds turven in zijn woonplaats Spijkenisse en de omliggende polders. Hij besloot de groene hoek op te gaan en liep daarbij stages in Finland, Bulgarije en Tsjechië. Na zijn studie is hij begonnen als ecooloog voor Witteveen en Bos. Daarna is hij boswachter ecologie geworden bij Natuurmonumenten. Hij woont nu in Almen en heeft daar een trektelpost.

Ruben geeft een korte planning weer van de maatregelen die nog genomen gaan worden in de gebieden van Natuurmonumenten op de Sallandse Heuvelrug.

We konden kiezen uit meerdere presentaties: er is gekozen voor een presentatie over zijn reis naar Spitsbergen. Hij nam ons mee aan de hand van een landkaart en we kregen daarbij mooie foto's te zien van verschillende zeezoogdieren zoals tuimelaars, orka's, Atlantische griend, walrussen en blauwe vinvis. Ook de nodige vogelsoorten werden gezien, we zaten te watertanden bij mooie foto's van papegaaiduikers, koningseiders en noordse stormvogels. Onderweg kwamen verschillende vogelsoorten op de boot, Groenlandse tapuit, regenwulp, kleine alk en smelleken! Op Spitsbergen aangekomen konden we prachtige foto's van ijsberen aanschouwen.

Gerrit bedankte de spreker na afloop met een presentje.

Richard Lucas wordt hartelijk bedankt voor het beschikbaar stellen van zijn locatie.

Rond 22.45 uur wordt de vergadering gesloten en wordt nog even nagepraat in de kantine onder het genot van een hapje en een drankje.

Ronny Hullegie

Secretaris Vogelwerkgroep Midden Overijssel

zeearend

Vogelwerkgroep Midden Overijssel

Bankrekening: NL62ABNA0591160706
t.n.v. Vogelwerkgroep Midden Overijssel
te Nijverdal

Secretariaat: Beatrixstraat 2
7442 SC Nijverdal

Telefoon: 06-42733996

E-mail: info@vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

Website: www.vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

De VMO rekent het gebied tussen Ommen, Wierden, Markelo en Raalte als haar werkgebied. Activiteiten van de vogelwerkgroep zijn o.a.:

- het uitvoeren van broedvogelinventarisaties
- het houden van excursies voor leden
- het op aanvraag organiseren van vogelexcursies in de regio
- het uitgeven van dit verenigingsblad

De werkgroep doet mee aan landelijke tellingen van het SOVON en Vogelbescherming Nederland.

Het bestuur van de VMO bestaat uit::

Gerrit Dommerholt	voorzitter	Nijverdal	(06-11539430)
Ronny Hullegie	secretaris	Nijverdal	(06-42733996)
Jan Bosscher	penningmeester	Nijverdal	(0548-619932)
Roel Janssen	bestuurslid	Hattem	(06-15428467)
André Marissen	bestuurslid	Nijverdal	(0548-617736)

Lidmaatschap 20,- euro per jaar.

De vereniging kent ook donateurs, die de vereniging financieel ondersteunen. Donateurs krijgen een abonnement op Caprimulgus en kunnen deelnemen aan de excursies.

Meer weten over de Vogelwerkgroep Midden Overijssel of lid of donateur worden, neem dan contact op met een van de bestuursleden of verzend een e-mail.

Foto pagina's	5, 12, 13, 14, 17, 18 en 20	: Roel Janssen
Foto pagina	7, 15 en 26	: Ronny Hullegie
Foto pagina	8, 9 en 10	: André Marissen
Pentekening pag	6, 16 en 17	: Ronald Messemaker

Volg de vogelwerkgroep ook op Twitter en Facebook:

<https://www.facebook.com/Vogelwerkgroep-Midden-Overijssel-251725534866136/>

<https://twitter.com/VWGMidOverijsse>

